

PAPER DETAILS

TITLE: Seküler ve Muhafazakâr Kimlik Bağlamında "Kızilcik Serbeti" Dizisinin Alimlanmasına Yönelik Bir Çalışma

AUTHORS: Beyler Yetkiner

PAGES: 752-779

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4021559>

Seküler ve Muhafazakâr Kimlik Bağlamında “Kızılıcak Şerbeti” Dizisinin Alımlanmasına Yönelik Bir Çalışma

Beyler YETKİNER*

Öz

Türkiye’de seküler ve muhafazakâr birey arasında var olan ama çoğu zaman görmezden gelinen kimi çatışmalar, ilk defa bir televizyon dizisinde, konu olarak işlenmektedir. Ulusal yayın yapan Show TV’de yayımlanan “Kızılıcak Şerbeti” isimli dizi, seküler ve muhafazakâr bireyler arasında yaşanan çatışmaları izleyiciyle buluşturmuştur. Bu anlamda iki farklı kesim arasında var olan tartışmalar, televizyonlar aracılığıyla popüler bir ortama taşınmış ve birçok kesimin bu sorunları tartışmasına neden olmuştur. Alımlama analizinin kullanıldığı bu çalışmada, Kızılıcak Şerbeti dizisinde izleyiciye iletilen mesajların farklı demografik özelliklere sahip bireyler tarafından nasıl okunduğu incelenmektedir. Özellikle kadınlar üzerinden tartışılan bir dizi olması nedeniyle görüşme kadın katılımcılarla sınırlı tutulmuştur. Stuart Hall’ın üzerinde durduğu “Kodlama, Kodaçılama modeli” göz önünde bulundurularak birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında katılımcılar toplumda laik/dindar bireyler arasında bir çatışmanın olduğunu belirterek Hall’un ortaya koyduğu yaklaşıma uygun olarak egemen, tartışmacı ve muhalif okumalar gerçekleştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Televizyon Dizileri, Kızılıcak Şerbeti, İzleyici, Alımlama Analizi, Seküler, Muhafazakâr

*Doç. Dr., İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo, Televizyon ve Sinema, Malatya, Türkiye
E-mail: beyler.yetkiner@inonu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-9530-7707
DOI: 10.37679/trta.1504862

Yetkiner, B. (2024). Seküler ve Muhafazakâr Kimlik Bağlamında “Kızılıcak Şerbeti” Dizisinin Alımlanmasına Yönelik Bir Çalışma. TRT Akademi, 9(22), 752-779. <https://doi.org/10.37679/trta.1504862>

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 25.06.2024

Revizyon Tarihi: 21.08.2024

Kabul Tarihi: 12.09.2024

A Study on the Reception of the TV Series “Kızılıık Şerbeti” in the Context of Secular and Conservative Identity

Beyler YETKİNER

Abstract

It is seen that the conflicts between secular and conservative individuals in Türkiye, which exist but are sometimes ignored, are covered in detail in a series of films, which can be considered as the first outside of digital platforms. In the series titled “Kızılıık Şerbeti”, which was broadcasted on Show TV, a national broadcasting channel, the conflicts between secular and conservative individuals were brought together with the audience. In this sense, the discussions between two different groups of people have been taken to a popular level through televisions and caused many groups to discuss these problems. This study aims to reveal how the messages conveyed to the audience in the series Kızılıık Şerbeti are read by individuals with different demographic characteristics by using the reception analysis method. The interview was limited to female participants due to the fact that it is a series that is discussed especially through women. Some results were reached by taking into consideration the "Coding, Codification model" emphasized by Stuart Hall. Within the scope of the study, the participants stated that there is a conflict between secular/religious individuals in the society and carried out dominant, argumentative and oppositional readings in accordance with the approach put forward by Hall.

Keywords: Television Series, Kızılıık Şerbeti, Audience, Reception Analysis, Secular, Conservative

Research Paper

Received: 25.06.2024

Revised: 21.08.2024

Accepted: 12.09.2024

1. Giriş

Rönesans, reform ve son olarak da Sanayi Devrimi ile birlikte Batı toplumlarında hızlı bir değişim gerçekleşmiştir. Devrimlerden önce kilisenin ve dinin baskınlığını kaybetmesi dinde yeni tartışmaların yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle dini kurumların etkisini kaybetmesiyle birlikte, toplum öncekinden farklı bir din anlayışı ile karşı karşıya kalmıştır. Yeni anlayışa göre, din artık toplumsal hayatta eskisi gibi etkili olmayacaktır. Bu yeni dini algılayışı benimseyenler ile tepki gösterenler arasında zamanla tartışmaların derinleştiği anlaşılmaktadır. Bu etkilenme ya da değişimler zamanla Batı toplumlarından Doğu toplumlarına da geçmiştir. Seküler hayat tarzı olarak insanların karşısına çıkan bu din anlayışı toplumsal anlamda çatışmaların da doğmasına neden olmuştur. Nuray Mert, söz konusu tartışmaların nedenini İslami yaşam tarzının Hristiyanlıktan farklı olmasına bağlamaktadır. Ona göre İslam ve laiklik birbirleriyle bağdaşamamaktadır. İslam dünyası/Türkiye, Batı'da olduğu gibi bir seküler düşünce sistemi geliştirememiştir (1994, ss. 43-44). Şerif Mardin de benzer bir yorumda bulunmaktadır. Batı'da kilise, feodalite, yerel odaklar ile seküler güçler, burjuvasi ve endüstri arasında yaşanan çatışmanın Osmanlı'da kendini cemaat ve devlet eksenli olarak ortaya çıkarmaktadır değerlendirmesini yapmaktadır (Mardin, Türköner ve Önde, 2002, s. 23). Son olarak M. Emin Köktaş bu çatışma ya da farklılaşmayı "Dini sadece bir inanç konusu ya da salt vicdani meselesi olarak gören, dolayısıyla bu alanda sınır kalması gerektiğini düşünenlerin yanı sıra, dini, inanç ve ibadetler bütün olarak görenler bulunmaktadır. Dini bu özellikleri ile sınırlı görmeyip toplumsal kültürel, hatta siyasal boyutuna önemseyenler ayrı bir kategori oluşturmaktadır" (Köktaş, 2006, s. 279) şeklinde özetlemektedir. Bu anlamıyla tartışma sekülerleşmeyi, dinin toplumdan ayrı düşünülmemesi gerektiğini söyleyenler ile dinin tamamen toplum dışında kalması gerektiğini savunanlar arasında yaşanmaktadır.

Her ne kadar sekülerleşme "dinin gerilemesi" gibi algılsa da bazı durumlarda "bu dünyaya uyma" olarak da düşünülmektedir. Bu anlayış birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de son yıllarda oldukça tartışılmaktadır. Seküler yaşam, son çeyrek yüzyıldır kültürel anlamda neredeyse her alanda kendini hissettirmektedir. Her ne kadar geleneksel ya da dinî toplulukların varlığı yaşam alanlarında kendini göstermişse de seküler yaşam Türkiye'nin önemli kültürel ögesidir. Bu kültür Batı menşeli olsa da oralarla sınırlı kalmayıp çevre kıta ve ülkeler de etkilenmiştir. Yoğun olarak Türkiye'de son 20-30 yıldır bu kültürel iklimde etkili olmuştur (Batur, 2015, s. 564). Türkiye'de bu sekülerleşme iki şekilde gerçekleşmiştir. İlki tepeden inme şeklinde olup eğitsel, kültürel ve hukuksal vb. şekilde gerçekleşirken diğeri de Türkiye toplumunun da buna ayak uydurduğu şeklinde gerçekleştiği söylenebilir (Tekin, 2012, s. 191).

Seküler uygulamaların hayata geçmesiyle birlikte toplumsal gerilimlerin ve çatışmaların yaşandığını belirten Tekin; “Kavram üzerinde oluşan yabancılık hissi, bizzat sekülerliğin türevleriyle birlikte Batı orijinli olmasından kaynaklandığı kadar, Türkiye’nin modernleşme tarihinde merkez çevre geriliminde merkezin çevre üzerindeki tahakküm talepleri ve eylemlerinde anahtar bir kavram olmasıyla da yakından ilintili görünmektedir. Yukarıdan aşağıya bir yöntem izleyen modernleşme serüveninde, laiklik ve sekülerlik gibi kavramlar, tam da bu gerilimin kerteriz noktasında yer almışlar; merkezin dönüştürme taleplerinin temel kavramsal enstrümanı da laiklik ve sekülerlik olmuştur.” (Tekin, 2012, s. 183) sözleriyle sekülerliğin Türkiye’ye gelişini ve sonrasını özetlemektedir. Bu tepeden inme toplumsal gruplar tarafından tamamen kabul edilmemekte hatta bireyler arasında çatışmaların da ortaya çıktığını ifade etmek mümkündür. Bu anlamda toplumun bir yansıması olan bu çatışma ve durum kitle iletişim araçlarında da görülmektedir. Özellikle 2000 sonrası sinemada modern çatışmalar ve kimlik bunalımlarını konu olarak ele alındığı anlaşılmaktadır.

Bu makalede sekülerleşmeyle birlikte toplumsal gruplar arasında yaşanan çatışmaların televizyon dizilerinde nasıl yansıtıldığı, temelde de izleyicilerin bu çatışmayı nasıl algıladıkları alımlama analizi yöntemiyle incelenmeye çalışılmıştır. Öncelikle kültürel çalışmaların bu noktada ne yapmaya çalıştığı (izleyici alımlaması noktasında), ardından da seküler ve muhafazakârlık bağlamında toplumsal çatışma açıklandıktan sonra son zamanlarda sıkça tartışılan bir dizi olan “Kızılıık Şerbeti”ni izleyen bireylerin dizideki çatışmaları nasıl algıladıkları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Metodolojik kısımda İngiliz kültürel çalışmaların izleyicilere yönelik yaptığı alımlama analizi yöntemi kullanılmıştır. Dizide yaşanan çatışmaların izleyici tarafından nasıl algılandığı ve dizideki mesajların bireylerin dünyasında ne tür bir okumayla gerçekleştiği çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla diziyi izleyen ve demografik özellikleri farklı 10 kadınla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

2. İngiliz Kültürel Çalışmalar

Raymond Williams, Richard Hoggart ve Stuart Hall’ın tarafından Birmingham Üniversitesinde kurulan merkez, dil ve edebiyat araştırmaları bölümünde olmalarına rağmen özellikle kapitalizmin ilerlediği yerlerde toplumdaki kültürel ürünlerin araştırılmasında önemli roller oynamıştır. Var olan eşitsizlikler, egemenlik ve sınıf mücadelesi gibi kavramların yöneticiler (sistem elinde bulunduranlar) tarafından yeniden üretildiğini savunmaktadır (Yaylagül, 2014, ss. 125-126). Douglas Kellner, merkezin disiplinler arası çalıştığını belirterek kültürel çalışmalar içinde yeniden

üretim, ekonomi politik, üretim ve dağıtım sürecinin izleyici alımlamaları ve yazınsal eserlerde bulunduğunu söylemektedir (Kellner, 2008, s. 149). Bu nedenle Hall, merkezin tek bir nedenle yola çıkmadığını, farklı söylemlerin incelendiğini belirterek çalışma alanlarının genişliğini vurgulamaktadır (Hall, 2008, s. 113). Sosyolojiden toplum bilimine değin geniş bir alanda çalışan kültürel gelenek İngiliz Kültürel Çalışmaları adını alır. Kültürel ürünleri eleştirel bir yaklaşımla değerlendiren merkez zamanla modern kültürel çalışmaların merkez olma özelliği kazanmıştır (Aksoy, 2018, s. 431).

Korkmaz Alemdar ve İrfan Erdoğan'a göre kültürel çalışmalar, medyada yer alan iletilerin birer metin olarak ele alınması gerektiğini belirterek bunların çözümlenmesini, karşı tarafta nasıl algılandığını ve bunun ekonomi politikle olan ilgisinin incelemektedir (Alemdar, 2010, s. 355). Çalışmalar üç farklı durumla algılanmasına rağmen, bu durum bütünleşmiş ve iç içe geçmiştir. Böylece edebi sayılabilecek bir metinle karşılaşan birey okuduklarını kendi yaşadıklarıyla harmanlayarak herkesten ayrı bir okuma gerçekleştirmektedir. Kültürel çalışmaların incelediği tam olarak bireylerde gerçekleşen farklı okumalardır. Bir diğer deyişle kodlanan metinlerle yüz yüze kalan birey okumasına kendi hayat görüşüne göre gerçekleştirmektedir (Pasquier'den akt. Mutlu, 1999, s. 175). Söz konusu okuma farklı anlamlar barındırmaktadır. Medya metinlerinin kodlanması ve açılması esnasında metinler düz ve yan anlamlar şeklinde olmaktadır (Nisan ve Bekiroğlu, 2016, s. 51). Bu anlamıyla kültürel çalışmalarda metinler kitle iletişim araçlarında birer kültürel ürün olarak değerlendirilmektedir. Kültürel çalışmaların öncü isimleri her ne kadar kitle iletişim araçlarında incelemeler yapmışlarsa da kodlama/kodaçılmayı televizyon programlarında ele almışlar.

Televizyon, etkili bir iletişim aracı olarak çok anlamlılığı içinde barındırmaktadır. Bu yüzden kodlama/kodaçılama çalışmalarında televizyonlara yönelik genellikle incelenmektedir (Barker'den akt; Kocak vd., 2022, s. 13). Televizyon izlemek Hall'a göre bir nevi kodaçılmamanın başlama sürecidir. İzleyiciler televizyonlarda sunulan programları anlam çıkararak, anlam üreterek ve anlam arayarak izlemektedirler. Fakat seyirciler kodaçılama sürecinin farkında olamayabilirler ve onlar yalnızca boş zaman geçirmek için televizyon izlemektedirler (Mutlu, 1999, s. 101). David Morley, televizyonlarda var olduğu düşünülen farklı anlam üretim süreçlerini ve bunların barındırdığı mesajlara yönelik ileri sürdüğü görüşünü "Nationwide" isimli televizyon programını inceleyerek araştırmaya başlamaktadır. Nationwide'ı izleyenlerin verilen kodları nasıl açtığını incelemekte ve farklı toplumsal gruplara ait kişilerin mesajları nasıl alımladığını ortaya koymaya çalışmaktadır (Koçak, Küçük, & Yıldız, 2022, s. 512). Kuram, özellikle televizyon göz

önüne alınarak ortaya konmuş olmasına rağmen diğer kitle iletişim araçlarına da uygulanabilmektedir (Hall, 2005).

Böylece bu metinler anlamlandırılmasını değerlendiren kültürel çalışmalar geleneği, üretilen bu metinleri kültürel birer ürün olarak görmektedir. Kültürel çalışmalara göre bu metinlerin algılanması sırasında, metinler; kültüre, dine ve cinsiyete göre değişen karmaşık yapılardır. Yani bireyin yer aldığı kültürel gelenek kişinin farklı okuma yapmasına neden olmaktadır. Böylece her okumada bireyler aktif bir şekilde metni ele almaktadır. Araştırmacılar hedef kitlenin okuduğu ya da izlediği bir metni, kişinin öznel şartları bağlamında ele almaktadır (Demir, 2007, s. 255). Bilindiği gibi gerçekleşen iletişim sırasında doğrusal süreç, gönderici, mesaj ve alıcıdan oluşmaktadır. Ortaya çıkan bu durumda metinde farklı anlamların gerçekleşmesi ve mesajların değişmesi söz konusudur (Hall, 2005, s. 85).

Metinler istendiği kadar anlamla yüklenmiş olabilir fakat bireyin anladığı ya da anlayacağı bilgiler kişinin kültürel birikimiyle ilgilidir. Mesaj ne kadar etkili olursa olsun söz konusu olan izleyicinin algısıdır (Medin, 2016, s. 101). Medya hâkim mesajlarını izleyiciye ulaştırırken ne derece etkili olduğunu ortaya koymaya çalışan kültürel araştırmalar (Smith P. , 2005, s. 216), özünde bireyin bu mesajlara karşı direnişini ve metni yeniden anlamlandırmasını açıklamaya çalışmaktadır (Yaylagül, 2014, s. 118). Araştırmacıların metinleri nasıl algıladıklarını kültürel çalışmalar içindeki alımlama analiziyle ortaya koymaya çalışmaktadır. Araştırmacılar, okuyucuların metin içine yerleştirilen gizli mesajlara karşı bireyin yeterince donanımlı olduğunu ve bunlara karşı direnebileceğini iddia etmektedir. “İletilere karşı koymada, ortak anlamların gerçekleşmemesi, toplumdaki bireylerin farklı algılamaları sayesinde gerçekleşmektedir. Kodlanan metinlerin bireysel düzeyde farklı algılanması tamamen bireylerin kültürel düzeylerinden kaynaklanmaktadır” (Yaylagül, 2014, ss. 134-136). Bireysel ve toplumsal birikim sonucu anlamda farklı okumaların ortaya çıktığı görülmektedir (Hoiyer, 2005, s. 106). Bu alanda çalışan bilim insanlarına göre, birey kültürel ve sosyal olarak belli bir bilgi birikimine sahip ve oluşturulan medya metinlerine karşı temkinlidir. Bu anlamda medya iletileri muhalif, egemen ve müzakereci okuma şeklinde gerçekleşmektedir. Gerçekleşen egemen okuma medya metinlerini oluşturanların isteği doğrultusunda meydana gelmekte ve mesaj doğru olarak idrak edilmektedir. Böylece oluşturulan metin bir şekilde amacına ulaşmaktadır. ‘Okumada kodlanan egemen mesajlar, kodlayıcının isteği doğrultusunda yeniden üretilmektedir.’

Bir anlamda bireyin gerçekleştirdiği bu okuma onun arzu ve isteklerine de yardımcı olmaktadır. Diğer bir okuma olan muhalif okumada ise birey metinde yer alan mesajların tümünü reddetmektedir. Metindeki yan anlamların tümünü bi-

rey bilmektedir. Okuyucu burada kendi tercihiine göre mesajı yeniden meydana getirmektedir. Son olarak müzakereci okumada ise birey, olup bitenin farkında ve kendi kültürel birikimine uygun bir okuma gerçekleştirmektedir. Ne tümünden mesajı reddetmekte ne de kabul etmektedir (Hall, 2005, ss. 96-97).

Medya iletileriyle yüz yüze kalan birey, bilgi birikimine göre bu kodlamadan uygun olan okumayı gerçekleştirmektedir. Bu okumanın gerçekleşmesi bireyin farklı sınıf, cinsiyet ve kültür pratiklerinden kaynaklanmaktadır. Oluşturulan iletiler toplumdan topluma ve bireyden bireye farklılık göstermektedir (Smith , 2007, s. 215).

3. Sekülerlik ve Muhafazakârlık Bağlamında Toplumsal Çatışma

Sekülerleşmenin kesin bir tanımının yapılması zordur. Özellikle akademi dünyasında sekülerleşmeyi tanımlama ve değerlendirme yöntemleri alanında keskin anlaşmazlıklar bulunmaktadır. Farklı din adamlarının ve sosyologların bu konuda oldukça önemli çalışmaları bulunmaktadır. Sekülerleşme konusunda özellikle sekülerleşme paradigmasının ne anlama geldiğini, ABD başta olmak üzere Avrupa ve farklı coğrafyada bulunan ülkelerindeki din ve toplum arasındaki bağlantıyı araştırmaktadırlar (Ertit, 2013, s. 209). Sekülerleşme; bazılarınca toplumun başına gelebilecek büyük bir felaket olarak tanımlanırken Batı’da yaşayanlar için ise Orta Çağ’dan kurtulup aydınlığa kavuşmanın anlamını taşımaktadır. Son dönemlerde ortaya çıkan farklı gelişmelerin yanında yeni bir anlam kazanan sekülerleşme tartışmaları, yeni fikirlerin ortaya atılmasıyla değişik bir anlam kazanmıştır (Bayer, 2010, s. 151). Marshall, sekülerleşmeye modern toplumlarda ritüellerin ve inançların önemini kaybettiği bir süreç olarak yaklaşmaktadır. Modern toplumlar sekülerleştikçe, din düşüncesi, olumsuz bir dönem olarak görülmektedir. Modern, akla daha yakın olduğundan dini duygular da bu oranda azalmaktadır. Bu düşünce sekülerleşmenin de temelini oluşturmaktadır (Marshall, 2009, s. 646). Sekülerleşmeyle ilgili Ertit (2013, s. 209) şunları ifade etmektedir:

“Aydınlanma Dönemi’nden beri birçok entelektüelin dinin yok olmasını arzuladıklarını, dinin ilkel insanlara ait bir şey olduğunu kanıtlamaya çalıştıklarını ve modernleşmeyle birlikte dinin tamamen yok olacağını düşündüklerini ifade ediyor. Dine karşı olan bu düşmanca arzuların ‘sekülerleşme paradigması’ olarak kutsallaştırıldığını ancak günümüzde paradigmanın çürüdüğü ifade ediliyor.”

Sekülerleşme İslam dünyasında son dönemlerde önemli tartışmalara neden olmuştur. Her ülkede farklı zuhur eden bu kavramla ilgili İslam ülkelerinde nasıl geliştiğine dair yorum yapan Küçükcan, 19. yüzyılda Batı’nın bir değeri olan sekülerizmin yöneticiler tarafından çok ilgi gördüğünü söylemektedir. Ona göre 20.

yüzyılda Batılıların açtığı eğitim kurumlarında okuyan genç kuşak, kendi memleketleri için sekülerizmi toplumsal dönüşümün bir parçası ve Batı kültürünün modernleşmesi olarak yorumlamaktadır. Öte taraftan devlet yapısının içine laikliği entegre edenler, ara sıra eleştirilse de bu eleştirileri pek önemsememektedirler. İslam ülkeleri için bir çatışma unsuru olan laikliği, Küçükcan (2005, s. 116) “Toplumu kendi görüş ve ilkelerine göre dönüştürmek isteyen bu eğilimler arasındaki ilişkiler, bazı İslam ülkelerinde sosyal barış açısından ciddi sorunlara neden olmazken bazı İslam ülkelerinde zaman zaman sürtüşmelere neden olmaktadır.” şeklinde yorumlamaktadır. İslam ülkelerinin yöneticilerinin aydınlanma düşüncesini temel aldıkları görülmektedir.

Elde edilen bilgiler din ve modernleşmenin karşılıklı üstünlüklerine ve birbirlerini yok edeceğine dair kanaatlerden öte karşılıklı iletişim içerisinde birlikte var olacaklarını göstermektedir. Aydınlanmayla birlikte ortaya çıkan modernleşme, dinin insanların hayatından çıkacağını iddia ederken günümüzde dine dönüş ve dinsiz bir dünya düşüncesinin hayal olduğu konuşulmaktadır. Din, günümüzde toplumların ve insanların hayatlarında olagelmıştır. Bunu, birinin kazandığı diğerinin de kaybettiğini söylemek yanlış olur. Bunlar, beraber günümüze kadar gelmiş ve iç içe geçmiş kavramlardır (Bayer, 2010). Bu bağlamda sekülerizm Batı uygarlığı için önemli bir anlam ifade etmektedir. Burada ilk düşünülmesi gereken nokta, zenginleşmiş kilisenin mallarının ellerinden alınması, toplumsal anlamda üretilen siyaset, kültür ve sanat gibi etkinliklerden uzak kalmasıdır. Bu toplumsal değişme zamanla bireylerin zihinlerinde de seküler düşüncenin yerleşmesine yol açmıştır (Altıntaş, 2005, s. 51). Böylece dinin bakış açısıyla topluma karışmayan özneler, dokunamadığı dinin etkilerinin de farkına varamamaktadır. Bununla birlikte birey, dünyevi anlamda kaybolmakta ve seküler alanda var olan nesnelere meylederek dinden ve dini algılardan tamamen uzak durmaya başlamaktadır. O dönemin ruhban sınıfından kurtarıldıktan sonra bireyler kendilerine farklı bir bireyselleşme ortamı oluşturdular. Birey, kendini gerçekleştirdiğini düşünerek din alimlerinden/adamlarından azade olduktan sonra aşkın güçle kurulan ilişkiye de artık gerek kalmamıştır. Bu şekilde dine yönelen birey, bağları da zayıflayarak ilahi olanla bağı kalmamıştır (Mustafa, 2003, s. 22)

Bu bağlamda yapılan sekülerleşme yorumlarında sürekli tekrarlanan bir tavır ve zihniyet farklılığından söz edilebilir. Sekülerleşme modern toplumlarda dikkat çekmektedir ve dinin hâkimiyetinin azalmasına neden olmuştur (Altıntaş, 2005, s. 51).

Modernizm, klasik düşünce kalıplarını ve biçimlerini değiştirmiştir. Bundan dolayı modern insan eskiden dine sarılırken bu dönemde bu olanağı ortadan kalkmıştır. Modern zamanda din tarafından üretilen anlam evreni dışında bireyler kendile-

rine yeni şeyler bulmak zorunda kalmış ve bulunan kavramlar tamamen dinin dışında kalmıştır. Yapılan bu yeni anlam inşalarıysa bireyin dinden daha da uzaklaşmasını beraberinde getirmiştir (Tekin, 2011, s. 25). Söz konusu uzaklaşma bireyler arasındaki mesafenin de açılmasına neden olmaktadır. Bu da kuşkusuz seküler ve muhafazakâr/dindar bireyler arasındaki anlaşmazlığı ortaya çıkarmakta ve belli bir çatışmanın doğmasına neden olmaktadır. Bu anlamda çatışmanın kökenlerine bakmak gerekmektedir.

Tarihsel anlamda çatışma kuramı Karl Marx'ın sosyal felsefesine ve ekonomi politiğine dayanmaktadır. Marx toplumdaki örgütlenmeyi mülkiyet ve üretime bağlamaktadır. Ona göre ekonomik yönetim şekli toplumun nasıl olacağını etkilemektedir. Marx, sosyal, siyasal ve zihinsel yaşam sürecinin maddi üretim şekli tarafından tayin edildiğini söylemektedir (Aydinalp, 2010, s. 190). Toplum ve din arasındaki bağlantıya makro seviyede materyalist bir bakış kazandırmaktadır. Marx çatışmacı anlayışın ileri gelenlerinden biridir. Toplumların mutlak bir şekilde çatışma yoluyla ilerlediğini ifade etmiştir (Ruth & Alison Wolf, 2020).

Çatışma kavramı düşünce, duygu ve davranışların isteyerek ya da bir zorlamayla gerçekleşen psikolojik engelleme sonucu karşıt isteklerin mücadele etmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Ulaşmadan farklı olarak, rekabetin doğal olarak ortaya çıkardığı toplumsal hareketliliğin bir sonucu olarak meydana gelmektedir. Böylece çatışma modern sosyolojinin üzerinde durduğu ve kutuplaşmayı açıklamada kullandığı önemli bir kavramdır (Aydinalp, 2010, s. 189). Bu anlamıyla sosyal karşıtlık kişilerin çatışmasında görüleceği gibi aile, örgüt, topluluklar ve gruplar arasında da gerçekleşmektedir (Oberschall, 1978, s. 291). Her ne kadar kutuplaşma dendiğinde iki taraf olarak algılsa da George Simmel çatışmayı sadece iki taraf arasında gerçekleşen bir olay olarak görmemektir. Toplumsal grupta var olan hoşgörü ve nefret gibi kavramların toplumsal bir bütünleşmenin ürünü olarak açıklamaktadır. Bu anlamıyla Simmel'e göre toplumsal çatışmalar sadece çok büyük gruplar arasında değil aksine daha küçük topluluklar arasında da gerçekleşmektedir (Turner'den akt. Sarıkaya, 2020, s. 358). Simmel'in de belirttiği gibi çatışmaların iki grup arasında gerçekleştiği görülmektedir. Bu çatışmaların her ülkede farklı şekilde meydana geldiği anlaşılmaktadır.

Türkiye gibi ülkelerde ortaya çıkan çatışmalar, kutuplaşmada taraf olan aktörlerin sosyal ve siyasal kültürün oluşmasına katkı sunmaktadırlar. Özellikle Türkler/Kürtler gibi etnik temelli kutuplaşmanın yanında cumhuriyetçi/seküler ve dindar/muhafazakârlar farklılaşması uzun süreler boyunca önemi korumaktadır (Kiriş, 2010, s. 196). Bu anlamıyla örneğin bazı kavramlar bu çatışmadan dolayı yanlış şekilde de kullanılabilmektedir. Mesela muhafazakârlar, İslamcı bakış açısıyla de-

ğlendirilmekte; Batılılaşma/modernleşme karşıtı, tutucu ve gerici olarak yaftalanmaktadır (Ertit , 2016). Öbür taraftan laiklik de din işlerinin dünya işlerinden ayrı düşünülmesi olarak algılanmalıdır. Bu anlamıyla dine karşı, dinî olmayan ve din karşıtı bir anlam barındırmaktadır. Yani laiklik, dinin etkisini azaltmaya çalışan seküler kavramıyla birlikte kullanılmaktadır. Bundan dolayı seküler ve laik kullanımları birbirinin yerine geçebilen kavramlar olarak anlaşılmalıdır. “Laiklik; dini olmama hâli, dinsizlik, din karşıtlığı” olarak algılanmaktadır (Doğan, 2003, s. 843). Bu anlamıyla toplumsal anlamda ortaya çıkan çatışmalardan biri de seküler ve muhafazakâr anlaşmazlığıdır.

Bu çatışmaya dair Joachim Wach, Din Sosyolojisi kitabında dinin toplumsal bir realite olduğunu belirterek asıl önemli olanın dinlerin neden bu çatışmalı süreçte müdahil olduğunu anlamaktan geçtiğini söylemektedir. Ona göre din, sosyal ilişkilerin devam etmesinde, gelişmesinde ve kurulmasında bir zorunluluk olarak insanların karşısına çıkmaktadır (Joachim, 1995, s. 55). Toplumsal hayatın dinle bir araya gelmesi kaçınılmaz olarak sekülerleşmeyi ve bunun etrafında yaşanan tartışmaları ortaya çıkaracaktır.

4. Kızılıık Şerbeti Dizisi ve Konusu

2022 yılında Gold Film yapım şirketi tarafından desteklenen dizinin yönetmenliğini Hakan Kırvavaç, senaristliğini ise Melis Civelek ile Zeynep Gür yaparken dizinin oyuncularını da şu şekildedir: Doğa Arslan (Sıla Türkoğlu), Fatih Ünal (Doğukan Güngör) Kıvılcım Arslan (Evrin Alasya), Ömer Ünal (Barış Kılıç), Abdullah Ünal¹ (Settar Tanrıöğen), Pembe Ünal (Sibel Taşçıoğlu), Çimen Alasya (Selin Türkmen), Alev Arslan (Müjde Uzman), Nursema Ünal (Ceren Karakoç).

Yapımcı şirket, *Kızılıık Şerbeti* dizisinin gerçek hayattan esinlendiği iddia etmektedir. Bunun bilgisi de dizi başlamadan önce yazıyla izleyiciye verilmektedir. Böylece izleyici gerçek bir olaydan alıntılanan hikâyeyi izlediğini düşünmektedir. 28 Ekim 2022 tarihinde Show TV’de yayınlanan *Kızılıık Şerbeti* dizisinde, olaylar Fatih ve Doğa’nın tanışması, ardından da evlenmeleriyle başlamaktadır. Fatih’in ailesinin muhafazakâr olması ve Doğa’nın da seküler yaşamdan gelmiş olması dizinin ana konusunu oluşturmaktadır. Özellikle Doğa’nın annesi Kıvılcım, tamamen seküler hayatı benimseyen ve bunu her yerde belli eden bir yapıya sahiptir. Nida S. Çetin, seküler ailenin temsili olarak Kıvılcım karakterini örnek göstererek, “Kıvılcım, disiplinli, otoriter ve baskın bir karakter olarak yansıtılmakla birlikte dine mesafeli, başörtüsü karşıtı, seküler ve örf adet ve geleneklere uzak bir karakterdir.” ifade-

1 Dizi oyuncusu Abdullah Ünal’ın (Abdullah Bey) rahatsızlanması sonrası Ünal’ın yerine, A. Mümtaz Taylan dâhil oldu.

leriyle Kıvılcım karakterinin duruşunu açıklar ve Pembe Hanım için de, “Pembe Hanım gibi dini inancı tam olan kadınlar ise varlığını, kimliğini ve yuvasını koruma savaşı içerisinde kendisini bulmuştur.” (2023, s. 155) demektedir. Çetin’in değerlendirmeleri bağlamında iki ailenin farklı kültürel ortamlardan geldikleri ve dizinin farklı bölümlerinde çatışmalar yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Aslında iki aile arasındaki toplumsal farklılık ilk başta kullanılan isimlerde de göze çarpmaktadır. Örneğin muhafazakâr ailede Fatih, Abdullah, Ömer (daha çok dini temelli) gibi isimler kullanılırken seküler olarak temsil edilen ailede Kıvılcım, Doğa, Alev vb. (daha çok doğaya özgü) adlar görülmektedir. Bu anlamda isimlerin yaşadıkları kültürel çevreyle uyumlu bir şekilde konulduğunu göstermektedir. Celalettin Çelik, isimlerin kültürel boyutuyla ilgili, “Sosyokültürel gerçekliğe ilişkin olarak geleneksel aile yapısına uyum, geleneğin devamı, gelenekten kopuş, farklı düşünce, ideoloji ve dünya görüşünü (liberal, muhafazakârlık, dindarlık, çağdaşlık) teyit etme gibi kimliksel bir boyutunun bulunduğu anlaşılmaktadır.” yorumunu yapmaktadır. Böylece dizideki iki farklı gelenek ve düşünce yapısı, isimler aracılığıyla da ortaya konmaya çalışılmıştır (Çelik, 2006, s. 45).

Görsel 1. Kıvılcım’ın Başörtülü Kadınlara Sataştığı Sahne

Görsel 2. Başörtülü Kadınların Kıvılcım’a Sataştığı Sahne

İki ailenin arasında yaşanan çatışma, bireyler bazında farklılaşmasına rağmen çatışma olgusu neredeyse her sahnede izleyicinin karşısına çıkmaktadır. Dizinin çoğu sahnesinde söz konusu seküler ve muhafazakâr karşıtlık göze çarpmaktadır. Örneğin dizinin ilk bölümünde Kıvılcım, alışveriş yaptığı bir mağazada (Görsel 1’de) başörtülü kadınları gördüğünde, kızı Doğa’ya dönerek sert bir ses tonuyla başörtülü kadınları kast ederek “Bunlar da her yerde.” diyerek onlara yönelik hoşnutsuzluğunu dile getirmektedir. Benzer bir sahne de dizinin 29. bölümünde gerçekleşmektedir; bu sefer dışlanan kişi Kıvılcım olmaktadır. 29. bölümde bir davette oldukları anlaşılan (Görsel 2) başörtülü kadınlar Kıvılcım’ı kastederek “Bunlar da her yerde.” diyerek, onun seküler hayat tarzı eleştirilmekte ve seküler hayat benimseyenlerin, hayatın her alanında oldukları belirtilmek istenmiştir. *Kızılık Şerbeti* dizisinde farklı iki hayat tarzının da bir şekilde karşılıklı bir çatışmadan beslendiğine dair diyaloglar da bulunmaktadır. Ama çalışmanın amacına hizmet etmeyeceği için bu diyaloglar üzerinde durulmamıştır.

5. Metodoloji

Alımlama kavramı izleyici ve medya metnlerinin karşılıklı etkileşime denk gelmektedir. Söz konusu kuram, izleyici/okuyucu merkezli olup bireyi anlam üreten kişi olarak görmektedir. Alımlama kuramının esas argümanını oluşturan şey, metnin yalnız tek bir anlamının olmadığı üzerine kurulu olmasıdır. Böylece tek bir anlam değil birçok anlam izleyici tarafından yorumlanmaktadır (Yoo ve Buzinde, 2012, s. 223). Alımlama analizi, kitle iletişim araçlarında üretilen metnlerin çözümlenmemesinde başvurulan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Tülay Şeker’e göre, alımlama analizi, haber bültenleri, televizyon dizileri ve filmler gibi anlam oluşturan çalışmalar arasındaki ilişkileri ortaya koymaktadır. Alımlama analizi, oluşturulan metinleri algılama biçimlerinin yanında, bir yerde de izleyici-iktidar pratiklerini de sorgulamaktadır (2009, s. 106). Alımlama analizi bireylerin üretilen iletiler karşısında etkin olduğunu savunmaktadır.

Stuart Hall, izleyicilerin metnlerin okunması sırasında ya da medya iletilerine maruz kaldıklarında, kişilerin okunan metinlerde pasif olmadığını savunmaktadır. Ona göre izleyiciler bir metinle karşılaştığında kodlama-kodaçım yapılmaktadır. Modele medya metinleri birçok anlamı içinde barındırmaktadır. Hall, çok anlamlılığı öne çıkararak alımlama sürecinde metnlerin üç farklı şekilde gerçekleştiğini (okunduğu) söylemektedir: Hâkim (egemen), müzakereci ve muhalif (karşıt). Hâkim okumada metnin amaçlandığı biçimde egemen ideoloji arzusunda gerçekleşmektedir. Müzakereci okuma da ise okuyucu bazı kodları kabul ederken bazılarını da onaylamamaktadır. Kısmen kodlanan mesaj ile yorum arasında benzerlik bu-

lunmaktadır. Karşıt okumada kodlanan tüm verileri reddetmektedir (Hall, 2005, s. 95-96). Denis McQuil ve Sven Windal'a göre (1997, s. 172), model bazı kurallar içermektedir. Bunlarda anlamın çokluğu, yorumlayıcı toplulukların bulunması ve anlamın belirlenmesinde alıcının önceliği. Bir yerde alıcılar kendi seslerini duyurma ve bir ses vermek için çabalamaktadır. Metinler izleyiciler tarafından algılanırken unutulmaması gereken başka bir durum da iktidar ilişkilerinin ortaya konmasıdır (Nisan ve Bekiroğlu, 2016, s. 54). Bu yanıyla İngiliz kültürel çalışmalarını yürütenler, alıcıların metinlerini yorumlarken aktif davrandıklarını savunmaktadır (Yaylagül, 2014, s. 133).

Çalışma kapsamında 2 Nisan 2024 tarihinde görüşmecilere, demografik özelliklerinin de bulunduğu toplam 20 açık uçlu soru yöneltilmiştir. Sorular, öncelikle dizi izleyip izlemediklerine yönelik olup izlemişse katılımcıdan da dizinin senaryosu hakkında kısa bir bilgi vermesi istenmiştir. Bu sorulardaki amaç katılımcıların diziye ne derece hâkim olduklarının anlaşılmasına yöneliktir. Katılımcıların Demografik özelliklerinin birbirinden farklı olmasına özellikle dikkat edilmiştir. Bu anlamda demografik özelliği farklı 10 kadın katılımcıyla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Derinlemesine görüşmede kesin bir sayı olamamakla birlikte kişi sayısının 6 ile 20 arasında değiştiği görülmektedir. Örneğin Fatma Nisan ve Eylem Şentürk Kara'nın (2018) yaptığı "Göçün Ardından" isimli çalışmada 10 kişiyle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Yine Nimet Ersin'in (2023) "Uluslararası Televizyon Fuarlarının Program ve Dizi Tanıtımlarındaki Etkisi" isimli çalışmasında 6 kişi ile derinlemesine görüşme yapmıştır. Görüşülen kişi sayısının verilerin toplanmasında önemli bir etken olduğu da unutulmamalıdır.

Veri toplama aracı olarak görüşme tekniğinin kullanılması esnasında detaylı bilgi elde edilmesi amacıyla örneklemedeki sayının sınırlı kalması detaylı ve derinlemesine bilgi elde etme imkânı sağlamaktadır (Baltacı, 2019, s. 369). Örneklemin az tutulması bir avantaj gibi sunulsa da özünde nicel araştırmalarda olduğu gibi bir genellemenin yapılmasına engel oluşturmaktadır. Öyle ki Büyüköztürk ve arkadaşları derinlemesine yapılan çalışmalarda genellemenin yapılabilmesini ancak benzer çalışmaların yapılmasına bağlamaktadır (Büyüköztürk, vd., s. 153). Bu anlamıyla çalışmada daha detaylı bilgi elde edebilmek adına görüşmeci sayısı 10 kişiyle sınırlı tutulmuş ve özellikle bir genellemeden kaçınılmıştır. Yapılan değerlendirmeler katılımcıların görüşleriyle şekillenmekte ve bundan sonra yapılacak benzer çalışmalar sayesinde ancak bir genellemeden söz edilebilir. Yapılan genellemeler varsa tamamen katılımcılarla sınırlı tutulmuştur.

Kızılılık Şerbeti dizisinde, özellikle izleyici kadınların ne algıladığını sorgulaması açısından, görüşmeci olan katılımcılar kadınlarla sınırlı tutulmuştur. Dizide bir şe-

kilde kodlanan, başörtü karşıtlığı, muhafazakârların ya da sekülerlerin birbirlerinin yaşam şekline müdahale ettikleri, kadınların bulundukları toplumsal yapının dışında hareket edemediğine yönelik değerlendirmelerin bireyler tarafından nasıl algılandıklarını odaklanılmıştır. Çalışmanın temel amacını, kodlama-kod açılımı bağlamında diziyi izlerken katılımcıların ne hissettikleri, nasıl duygular yaşadıkları ve bunu nasıl anlamlandırdıkları oluşturmaktadır. Kadınları daha fazla konu edinen ve onlar üzerinden tartışmaları gerçekleştiren bir dizide kadınların ne düşündüğü çalışma açısından önemsenmiştir. Bu anlamıyla Filiz Bilgen Ülken’in bu diziyeye yönelik “Dizi, özellikle kadın dayanışmasını ön plana çıkararak iki ayrı kutuptaki kadınları yan yana getirmeyi başarmıştır. Genelde popüler yapımlarda var olan cinsiyetçi söylem *Kızılık Şerbeti* dizisinde de karşımıza çıksa da bu söylemin karşısında dizinin, özellikle modern kadınların temsiliyle karşı çıkışlarını da görürüz.” (Ülken, 2023, s. 21) değerlendirmesi kadınların dizi de çatışma unsuru olarak gösterildiklerini bir kez daha kanıtlamaktadır. Bu yönüyle görüşme sadece kadın katılımcılarla gerçekleştirilmiştir.

	Öğrenim Durumu	Yaşadığı Yer	Medeni Hâli	Takip Edilen Dizi	Diziyi Nerden Duydunuz?
K1	Lisans	Büyükşehir	Bekâr	2	Televizyondan
K2	Lisans	Şehir	Evli	3’ten fazla	Televizyondan
K3	Lise	Şehir	Bekâr	1	İnternette
K4	Lise	Büyükşehir	Bekâr	2	Televizyondan
K5	Lisans	Şehir	Bekâr	3’ten fazla	Televizyondan
K6	Lise	İlçe	Evli	3’ten fazla	Arkadaşlarımdan
K7	Lisans	Büyükşehir	Evli	3’ten fazla	Televizyondan
K8	Lisans	Büyükşehir	Evli	1	Televizyondan
K9	Lisans	Büyükşehir	Evli	1	Televizyondan
K10	Lise	Büyükşehir	Bekâr	3’ten fazla	Televizyondan

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi seminer salonunda yapılan görüşme kapsamında ilk beş soruda, katılımcıların dizinin konusuna, senaryosuna ve diziyeye dair izlenimlerine yer verilmiştir. Bu sorulardaki amaç, diziyeye olan ilginin ölçülmesine yöneliktir. Geriye kalan sorular ise dizinin bütünselliğine dair olmuştur. Katılımcıların demografik özellikleri dikkate alınmıştır. Buna göre dört katılımcı lise mezunu geriye kalanlar ise üniversite mezunudur. Yine dikkat edilen başka bir nokta da katılımcıların 5’inin bekâr ve 5’inin evli olmasıdır. Tablo 1’de katılımcıların yerli

dizi izleme oranına bakıldığında 5'inin 3'ten fazla diziyi izlediği, geriye kalan üç kişinin 1 diziyi; kalan iki kişinin de 2 diziyi takip ettiği görülmektedir. Görüşme kapsamında görüşmecilerin kişisel bilgilerinin bir kısmı gizli tutulmuş ve görüşmeciler K1, K2... şeklinde kodlanmıştır.

6. Katılımcıların Diziyile İlgili Değerlendirmeleri

Çalışma kapsamında yapılan görüşmede öncelikle diziyi hangi kitle iletişim araçlarından ya da nereden duydukları sorulmuştur. Katılımcılardan 8'i diziyi televizyonda gördüğünü söylerken biri internetten; diğeri de arkadaş çevresinden duyduğunu ifade etmiştir. Katılımcılara sorulan başka bir soru da izleyicilerin dizi hakkındaki genel görüşleri olmuştur. Katılımcıların soruya verdikleri cevaplar farklı farklı olmuştur. Kimi dizideki çatışmayı fark edip ona odaklanırken kimi de meraktan izlediğini söylemiştir. Soruya verilen cevaplardan bazıları şu şekildedir:

K1: İki farklı aile yapısı ve onların tavırları nedeniyle izliyorum.

K2: Ben diziyi severek takip ediyorum. Çünkü aslında şimdiye kadar çoktan bu tarz dizileri görmemiz gerekiyordu. Müslümanlığın yanlış anlayış ve yaşayışını görüyoruz. Sanki İslam sadece erkek egemenliğine dair bir dinmiş gibi ve kızlar/kadınlar ikinci plan varlıkmiş gibi yaşayan Türk aile yapısı bütün çıplaklığıyla ve doğruluğuyla yansıtılıyor. Ama dizinin genel olarak proje olduğunu ve bazı sahnelerin özellikle göz önüne çıkarıldığına inanıyorum.

K5: Arkadaşın tavsiyesi ve meraktan izliyorum.

K9: Seküler ve dini aile yapısını karşılaştırmalı veren bir dizi. Gerçek hayat hikâyesinden yola çıkarak senaryolaştırıldığı belirtilmiş ancak subjektif bir içerik olduğu söylenebilir. Nitekim dindar aile kimlik ortaya koymakta pasif ve negatif mesaj verirken seküler tabanlı aile duruşu ve kimliğini ifade etme biçimi ile cazip hâle getirilmiş.

K10: Karşıt düşünceli iki ailenin yaşadığı sorunların, ataerkil düzenle ilerlemesi olarak görüyorum.

Katılımcıların verdikleri cevaplara bakıldığında, dizide var olan seküler ve muhafazakâr aileler arasında yaşanan çatışmanın yansıtıldığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların aynı zamanda dizinin sonraki bölümünde ne olacak heyecanı ile da diziyi izledikleri tespit edilmiştir. Bu anlamda dizide işlenen konunun yanı sıra dizideki olayların da merak edildiği anlaşılmaktadır. Diziyi takip eden görüşmecilere sorulan bir sonraki soru da dizinin tamamlayıcılığı ve katılımcıların verdikleri ilk yanıtla

da tutarlılığı test edilmiştir. Nisan ve Aksoy (2018, s. 217), nitel araştırmalarda en önemli sorunun güvenilirlik olduğunu belirterek sorulacak soruların bir zincirin halkası gibi birbirini takip etmesi gerektiği, bunun da güvenilirliği arttıracaklarını belirtmektedir. Bu çalışmadaki sorular bir zincirin halkaları gibi düşünülerek “Dizi sizce ne tür mesajlar veriyor?” şeklinde sorulmuştur. Alıcıların bir önceki soruya verdikleri yanıtların birbiriyle uyduğu ortaya çıkmıştır. Verilen cevaplar şu şekildedir:

K1: Bir tarafta modern bir aile diğer tarafta dinlerine bağlı olan iki ailenin çocuklarının bir- birleriyle evlenmesi üzerine yan yana gelmelerini konu ediniyor.

K3: Dinî ve seküler hayatın bir arada olabileceğini ama daha çok anlaşmazlıkların yaşandığına odaklanıyor.

K4: Dizi, konusu bakımından farklı bir yapıya sahip, yaşanan olaylar muhafazakâr ve laik yapıyı bir arada aktarmak yani iki farklı yapının bir araya gelişini yansıttığı için izleyiciyi çekmektedir.

K6: Farklı kesim de olsa çocukları için her şeyi yapan insanlar diyebilirim.

K8: Muhafazakâr ailenin içini boşaltıp izleyiciye farklı lanse ettirilerek dinine bağlı yaşayan kişileri kötü yansıtmaktadır. Seküler aile yapısının özendirilmesine çalıştıklarına inanıyorum. Beni rahatsız ediyor.

K9: Olumlu mesajlar verdiğini düşünmüyorum. Dinî konuda bir danışman eksikliği her hâlükârda hissedilmektedir. Dindar ailelerin zengin gösterilmesi vs.

Soruya verilen cevaplar önceki soruyla bağlantılı olduğundan izleyici dizide verilen iletilerin bir şekilde farkındadır. Verilen cevaplardan da anlaşılacağı gibi dizinin bireylerce farklı okunduğu anlaşılmaktadır. Örneğin K2 bazı yerlerde egemen bir okuma yaparken bazı yerlerde de müzakereci bir okuma gerçekleştirilmiştir. Yine K8 ve K10 dizinin gizli mesajlar içerdiğini (dindar ailelerle diğer seküler hayatı benimseyenler) arasında gerçekte bir çatışma yaşandığını belirtmektedir. Oysa gerçekte böyle olmadığını iki kesimin de medeni şekilde uzlaştıklarını dile getirip dizinin olumsuz mesajlar verdiğini düşünmektedirler.

Diziyi nasıl okuduklarına yönelik olarak sorulan “Sizce dizideki olayların (başörtüsü bağlamında seküler/muhafazakâr çatışmanın olup olmadığı) günümüzdeki gerçeklikle bir ilişkisi var mı? Benzerlikler varsa hangi konuda benzerlik gösteriyor?” sorusunda farklı okumaların gerçekleştiği görülmüştür. Verilen cevaplardan bazıları şöyledir:

K1: Bence benzerlikler var. Günümüzde seküler hayat tarzını benimseyenlerin muhafazakâr insanlara bakışı dizideki gibidir. Aynı şekilde muhafazakârların da seküler hayatı tercih edenlere karşı bakışı dizidekine benziyor.

K2: Kesinlikle var. Bu devirde bile dizede yaşananları hâlâ bulmak mümkün. Hâlâ oğullarını aşırı rahat büyüten, ne isterse yapan ama kızlarını annelerinin dizlerinin dibinden ayırmayan ve çalıştırmayan aileler bulunuyor.

K3: Evet, var kadın erkek eşitsizliğini buna örnek gösterebilirim.

K4: Dizinin birçok sahnesi gündelik hayatı yansıttığı için toplumda yaşanmış olayları izliyoruz. Karakterlerin çoğu da günlük yaşamda karşılaşacağımız karakterler olduğu için toplumsal yaşamda karşılığı vardır.

K5: Kesinlikle var. En basit örnekle evlenen çağdaş kız ister istemez o ailenin giyim kuşamına uymak zorunda kalıyor.

K6: Bence var. Çocuğu için yapmam dediğin ne varsa yapabilmeleri.

K7: Olduğunu düşünmüyorum. Toplumda herkes birbirine saygılı bir şekilde yaşıyor. Arada kendini bilmez birkaç kişi çıkıyor.

K8: Bence benzerlikler var. Günümüzde seküler hayat tarzını benimseyenlerin muhafazakâr insanlara bakışı bence dizideki gibidir. Aynı şekilde muhafazakârlar da seküler hayatı tercih edenlere karşı bakışı dizidekine benziyor.

K9: Seküler kısmın tavırlarında benzerlikler var. Ama tamamen değil. Dindarlarda ise gerçekte olmayan durumlar genelleştirilmiş. Bu anlamda muhafazakâr kesimi bu filmin temsil ettiğini düşünmüyorum.

K10: Evet var. Günümüz dindar ailelerde işlerine geldiği gibi yaşamak, erkeklerin eşlerini aldatması ve bunu ataerkil bir yapıda kabul görmesi söz konusu. Saçı açık kadınlara bakış açısının olumsuz baktığına inanıyorum.

Katılımcıların dizinin gündelik hayattaki karşılığına yönelik olan soruya verdikleri cevaplara bakıldığında iki farklı okumanın olduğu anlaşılmaktadır. K7 ve K9 dışındaki görüşmeciler egemen bir okuma meydana gelirken verilen mesajın tam tersi bir düşünceye sahiptir. Bu anlamda bu kişilerin karşıt bir okuma yaptıkları

anlaşırken diğer görüşmeciler ise egemen bir okuma yapılmıştır. Özellikle kadın ile erkek ilişkilerinde muhafazakâr iletilerin egemen bir okumayla gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

Sorulan bir başka soru ise dizide yer alan seküler ve muhafazakâr karakterlerin nasıl yansıtıldığı ve bunlar aracılığıyla iletinin ne tür mesajlar içerdiğine yönelik olmuştur. “Dizide muhafazakâr/dindar gösterilen karakterler gerçek hayatta karşılaştığınız kişilere benziyor mu?” sorusuna verilen cevaplardan bazıları şu şekilde olmuştur:

K1: Sanki benziyor gibi geldi. Sonuç olarak hepimiz insanız farklı karakterler birbirleriyle evlenebilir ve çok güzel geçinebilir. Maalesef gerçek hayatta bu tiplerle karşılaşıyoruz.

K4: Evet, benziyor. Dini araştırmadan ama bazı geleneklerle harmanlayan ve yorumlayan insanlara bu açıdan benziyor. Buna karşı gelen çok karakter de var.

K5: Bence muhafazakârlık dizide çok fazla bir şekilde abartılı anlatılıyor.

K6: Bence muhafazakâr kesimden tepki almamak için gerçek yansıtılmıyor. Dizinin muhafazakârları kayırdığını ve onlardan taraf tutuyormuş gibi bir senaryosu olduğunu düşünüyorum.

K9: Benzemiyor ve tek kelime ile karakterlerden hoşlanmadım. Doğrular, eğrilerin çokluğuna kurban gitmiş dizide.

K10: Evet, benziyor. Çok tutucu ve yobaz kişilere rastlamam mümkün.

Sorulara verilen cevaplar değerlendirildiğinde katılımcılardan K1, K4, K6, K10 dizideki muhafazakâr karakterlerin toplumda bulunduğunu söyleyerek dizinin muhafazakârlığı doğru hatta eksik yansıttığını savunmaktadır. Böylece bu kişilerin okuması tamamen egemen bir okuma olmuştur. Verilen iletiye karşı tutum sergileyen K2, K3, K5, K7, K8 ve K9’un ise muhafazakârları olduğundan farklı hatta kötü bir şekilde gösterdiğini söylemektedir. Bu sorudan da anlaşıldığı gibi katılımcılar dizideki olayların gerçekliği noktasında farklı düşündükleri anlaşılmaktadır. Akar, iletişim araçlarından gelen iletilerin yorumlanması sürecinde izleyicinin pasif olmadığı söylemektedir. Herkesin bilgisi, ideolojisi ve duygusu farklı olduğundan mesajların da farklı algılanması söz konusu olabilmektedir. İnsanların deneyim ve tepkileri farklı olduğundan bireylerin iletileri algılaması da farklılaşmaktadır (2023, s. 221).

Bir başka soru da dizideki seküler karakterlere yönelik olarak sorulmuştur. “Dizide laik/seküler/çağdaş gösterilen karakterler hakkında görüşleriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevaplara bakıldığında, görüşmecilerin karakterler hakkında da farklı düşüncelere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin, önceki soruda K5 muhafazakâr karakterlerin abartılı olduğunu söylerken seküler bireylerin ise toplumda oldukları gibi yansıtıldığını söylemektedir. Muhafazakâr karakterler hakkında muhalif bir okuma yapılırken seküler karakterlerle ilgili ise egemen bir okuma gerçekleştirilmektedir. K9 olarak kodlanan görüşmecinin de K5 görüşmesine benzer bir okuma yaptığı tespit edilmiştir.

K1: Dinlerine bağlı olan kişilere karşı ön yargılar çok modern yansıtılmaktadır.

K4: Kuvâlcım karakteri güçlü kadın modelini yansıtıyor

K5: Bence olduğu gibi anlatılıyor.

K6: Eksik noktaları var ama Türkiye ortamına göre idare eder.

K9: Olduğu gibi gösterilmiş. Herhangi bir kılıf üretilmemiş. İnanç karşıtlığının çok çabuk değiştiğini söylemek yanlış olur. Ama dindarlar gibi olduğundan farklı gösterilmemiş en azından.

K10: Tabii bakış açıları çok daha olumlu ve çözüm odaklı.

Verilen cevaplara bakıldığında genel olarak egemen bir okumanın yapıldığı anlaşılmaktadır. Katılımcılar dizideki seküler bireylerin toplumda var olana yakın bir şekilde işlendiğine dikkat çekmektedir. Diğer katılımcılara ek olarak K10’da K5 ve K9 gibi muhafazakâr ve seküler bireylerin iletilerini farklı okumuştur. Örneğin dizideki muhafazakâr/dindar ve laik/seküler bireylere yönelik egemen bir okuma yaptığı görülmektedir.

Dizide iki kültür arasındaki ilişkiden kaynaklı olan çatışmaya dair de sorular sorulmuştur. Diziyi izleyenlerin toplumsal çatışmaya yönelik nasıl bir okuma gerçekleştirdiklerini anlayabilmek için “Dizide karakterler arasında yaşanan çatışmaları nasıl yorumluyorsunuz? Sizce bunlar gerçek hayatta karşılaştığımız tipler mi?” sorusuna yönelik, şöyle cevap vermişlerdir:

K1: Dizide yaşananları da yanlış buluyorum.

K2: Evet, var. Özellikle seküler kesim başörtülü insanlara ön yargılı davranıyor.

K3: Bence karşılığı yok.

K4: Karakterler arasındaki çatışmalarda, kadınların tepki verdiği, savunduğu çatışmaları doğru buluyorum. Bu tarz olaylar günlük hayatta yaşanmaktadır.

K6: Bence tamamen yansıtır. Hatta bazı noktalarda eksik bile kaldığını düşünüyorum.

K8: Evet, benziyorlar, mesela açık giyindiğimiz zaman bazı insanlar bize farklı bir gözle bakmaktadır.

K9: Gerçekçi yönler illaki vardır. Özellikle ideoloji ya da inanç temelli bazı çatışmaların yaşandığı söylenebilir. Ancak çok nadir artık. Dizide ender güzelliklerden biri gençlerin görünüşlerini, inançlarını ön plana çıkarmadan insanlara yaklaşımlarıdır. Çatışmalar olacaktır ancak genelleştirmeden yapmak önemlidir. Bir de bizim kültürümüzde, inancımızda yer alan bazı uygulamaları teferruat olarak vermelerini gerçekçi bulmadım. Evet, verilen mesaj bu ama en seküler insan bile nazara inanır örneğin.

K10: Müslüman bir ülkede, seküler/çağdaş yaşamı benimseyenler de elbette ki olacak. Ama dizideki karakterler birbirlerinin hayatlarından nasıl bu kadar habersizler anlamıyorum. Gerçek hayatta da böyle şeylerle karşılaşınca şaşırıyorum.

Toplumda, dizideki gibi dindar/seküler bireyler arasında yaşanan bir gerilimin gerçeğe dayanıp dayanmadığına yönelik cevaplara bakıldığında, diziyi izleyen görüşmecilere göre toplumsal anlamda bir çatışmanın varlığından söz edilebilir. Katılımcıların çoğu neredeyse toplumda hem muhafazakâr hem de seküler bireylerin gerçek hayatta da dizideki gibi birbirlerine karşı bazen hoşgörüsüz davrandığı tespit edilmiştir.

Ülken’in de benzer tespitlerde bulunduğu ifade edilmelidir. İnanç ve fikir olarak benzemeyen iki aile, günlük hayattaki çatışmaları anlatılmaktadır. Dizide ibadet, giyim tarzı ve içki gibi unsurlar özellikle kadınlar bağlamında ayrıştırılmaktadır. Öyle ki çatışma sahnelerinde insanların birbirlerine müdahale ettikleri çatışma durumları izleyiciye sunulmaktadır (2023, s. 17).

Dizinin izleyiciler açısından önemine yönelik sorulardan bir de “Dizide aklınızda kalan bir sahne veya bölüm var mı?” sorusuydu. Nursema karakterinin zorla evlendirilmesi ve evlendiği gece, balkondan atlaması genel olarak katılımcıları etkileyen sahne olarak görülmektedir. Katılımcıların verdikleri cevaplar şöyledir:

K1: Fatih'in Doğa'yı aldatması ve daha sonra Fatih'in annesinin Doğa'ya "Erkektir, yapmıştır bir hata." demesi. Muhafazakâr bir ailenin bunu diyebileceğine inanmak zor.

K2: Pembe Hanım'ın sık sık gelinlerine eşlerine "Göz kulak olun." deme sahneleri.

K4: Fatih'in Doğa'yı aldattıktan sonra kayınvalidesi Pembe'nin Doğa'ya "Bir kereden bir şey olmaz. Affet." tarzında söylemlerinin olduğu sahneyi beğenmedim.

K5: Nursema'nın yaptığı evlilik sonrasında kendini camdan atması ve hastanede kaldığı sahne. Bunları ailesine anlattığı son sahne

K6: Nursema'nın balkondan atlama sahnesi. Sonrasında ailenin kızlarını hiç merak etmeyip her şeyi başkalarından öğrenmeleri ama sorsan kızlarını çok seviyorlar.

K8: Nursema'nın balkondan atılma sahnesi

K9: Dizide tek tasvip ettiğim sahne Nursema'nın evlendiği insan tarafından gördüğü şiddetten çok farklı bir karakter ve düşünceden insanlar tarafından kurtarılması oldu.

K10: Var tabii! Nursema'nın pencereden atladığı sahne.

Cevaplardan da anlaşılacağı gibi diziye izleyen görüşmecilerin beğenmedikleri ya da hoşlarına gitmeyen iki olay ortaya çıkmaktadır. İlki Nursema'nın kendini camdan atması; diğeri de Fatih karakterinin eşini aldatmasıdır. Diziye ilgili sorulan başka bir soru da, "Dizide sizi olumlu anlamda en çok etkileyen karakter hangisidir?"

K1: Kıvılcım karakteri beni çok etkiledi. Çocuklarına olan bağlılığı, güveni ve ne olursa olsun onları desteklemesi beni etkiledi doğrusu.

K2: Ömer çünkü herkese hoşgörülü davranıyor. İnsanları ayırtmıyor. Dinde olmayan şeyleri varmış gibi göstermiyor.

K3: Nursema; bence evine yuvasına sahip çıkan, her şeyin sadece para olmadığını bilen, gerektiğinde evliliği için ailesine karşı çıkması güzel bence.

K4: Kıvılcım, karakterini güçlü kadın karakterini yansıttığı için etkiyici buluyorum.

K5: Kıvılcım, çünkü güçlü ve ayağı yere basan biri

K6: Kıvılcım karakteri güçlü bir anne ve kadın aynı zamanda.

K7: Mustafa beni etkiledi çünkü bunca olaya rağmen saf, temiz kalması hoşuma gitti.

K8: Fatih karakteri çok komik ve tatlı bir tip onun bulunduğu sahneleri seviyorum.

K9: Dizide dindar rolü oynayan karakterleri tasvip edemedim. O yüzden etkilendiğim bir karakter yok.

K10: Nursema çok temiz duruyor.

Yapılan görüşmeler sonrası, “Dizide sizi olumlu anlamda en çok etkileyen karakter hangisidir?” sorusuna verilen cevaplar farklılaşmıştır. Kıvılcım karakterini dört, Ömer’i iki, Mustafa, Fatih ve Nursema’yı ise birer kişi beğenmektedir. Önceki soruyu destekleyici olarak “Dizide sizi olumsuz anlamda etkileyen karakterler kim?” sorusu sorulmuştur.

K1: Fatih çok kötü, karısını aldatı.

K2: Fatih ve annesi. Onlardan sonra da Kıvılcım çünkü muhafazakârlara karşı ön yargılı.

K3: Pembe, sadece oğullarını seven bir anne gibi duruyor. Oğulları ne yaparsa yapsın ona göre doğrudur.

K4: Fatih karakteri, sürekli hata yapan ve hayatındaki kadını sürekli kısıtlayan bir erkek modeli.

K5: Pembe ve Fatih. Çok kötüler.

K6: Abdullah Bey muhafazakârlığın vücut bulmuş hâli gibi gözüксе de aslında karısını aldatıp bunu günah olarak görmemesi.

K7: Pembe Hanım kendi dışında kimsenin düşüncesine önem vermiyor.

K8: Abdullah karakteri, yaşını başını almış evli bir adam ve dinine bağlı biri olmasına rağmen genç olan Alev’e aşık olması beni rahatsız etti.

K9: Hayır, dizide hoşuma giden bir karakter göremedim.

K10: Fatih.

Verilen cevaplara bakıldığında genel olarak görüşmecilerin, dizide muhafazakâr olarak temsil edilen karakterlerden hoşlanmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu anlamda örneklem olarak belirlenen kişilerle yapılan görüşmede dizide temsil edilen

dindar aileye mensup insanların medya tarafından olumsuz bir şekilde senaryolaştırıldığı sonucu çıkarılabilir. Yapılan nitel araştırmaların, nicel araştırmalar gibi genellenemeyeceği ama nitel araştırmaların (her ne kadar örneklem az olsa bile) ortaya koyduğu kimi tespitlerin de diğer bilimsel araştırmaları destekleyeceği savunulmaktadır. Yıldırım ve Şimşek de belirli bir olgunun duyarlı bir şekilde incelenmesi gerektiğini belirterek nitel araştırmalarda durum ve zaman genellenabilirliğin önündeki en büyük engel olarak görürler. Ancak genelleme birbirini doğrulayacak tarzda tekrarlanırsa genellenmenin yapılabileceğini savunmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 63).

Seküler kesimi temsil eden Kılıncık karakteri görüşmecilerce en beğenilen, hayata karşı dik duran ve ailesine sahip çıkan bir tip olarak izleyicinin karşısına çıkmaktadır. Buna karşın muhafazakâr kesim gerek yaşam tarzıyla gerekse de yaşadıkları olumsuz ilişkiler (gayri meşru ilişkiler, huzur bozan vb.) bağlamında dizide olumsuz olarak resmedildiği söylenebilir. Bu durum katılımcılara sorulan “Beğenmediğiniz karakterler kim?” sorusunda ortaya çıkmaktadır. Çünkü görüşmecilere sorulan son soruda en beğenilmeyen/hoşa gidilmeyen karakterler genellikle muhafazakâr karakterler olmuştur. Çetin’in, “Özellikle dindar kesimin zengin gösterilmesi, lüks bir yaşam tarzına sahip olması, evin dekorunun dini motiflerin yanında şaşalı bir yaşam biçimini tasvir eder şekilde düzenlenmiş olması ve ağırlıklı olarak erkek dini kimliğinin bağlamından uzak bir şekilde aktarılması, hâlihazırda dindar kesime yöneltilen bütüncül bakış açısından kaynaklanan klişeleri beraberinde getirebilir. Örneğin ‘tüm başörtülüler’, ‘tüm dindar erkekler’ gibi genellemeler, toplumsal algının yanlış yönlendirilmesine katkıda bulunabilir.” (2023, s. 159) değerlendirmesi de ifade edilenleri desteklemektedir. Yine dizilerle ilgili Ferhat Kaçar, “Dizilerin hayatımızda yoğunlaşmasıyla birlikte, televizyon ve gerçeklik algısı, izleme alışkanlıklarımız, bilgilenme biçimlerimiz, tüketim alışkanlıklarımızı da değiştirmektedir.” yorumunu yaparak toplumsal algının televizyon dizileriyle nasıl bir değişebileceğini ortaya koymaktadır (2023, s. 94).

7. Sonuç

Kızılıcık Şerbeti dizisi, toplumda var olan ya da var olduğu düşünülen seküler/dindar çatışması üzerine odaklanmaktadır. Bu makalede *Kızılıcık Şerbeti* dizisinin izleyici tarafından nasıl alımlandığı incelenmiştir. Dizi, muhafazakâr ve seküler iki ailenin hayatına ve oradan da bu ikili arasındaki çatışmalara ve tartışmalara (muhafazakâr bireylerin kızlarını zorla evlendirmesi, öte yandan modern ailede

bunun yaşanmaması, yılbaşı kutlamalarının yapılıp yapılmaması gibi farklılıklar², başörtüsünün niye takıldığına ve kadınların giyimlerine yönelik tartışılan sahneler ile kamusal alanda muhafazakârların ve Kıvılcım’ın başörtülü kişiye yönelik söylenen “Bunlar da çok oldu söylemi” vb. durumlar) değinmektedir. Bu ve benzeri sahneleri çoğaltmak mümkün. Yine dizinin RTÜK tarafından birkaç bölüm yasaklanması da benzer tartışmaların yaşanmasına neden olmuştur³. Yasaklanmanın konumuzla ilgili olmaması nedeniyle üzerinde durulmamış ve bu yasaklanmalarda asıl nedenin dizide muhafazakârların temsillerine yönelik olduğuna dair iddialar ortaya atılmıştır.

Bu anlamıyla seküler/dindar aile her anlamda sınıfına ya da toplumsal bağlamına uygun bir şekilde temsil edilmektedir. Örneğin dizideki karakterler için kullanılan isimler bile bunu göstermektedir. Mesela Kıvılcım, Doğa, Alev ve Umut gibi isimler çağdaş kesimin kullandığı isimlerken ya da daha çok doğayı ve pozitivizmi akıllara getirirken diğer tarafta dindar/muhafazakâr denilebilecek isimler izleyicinin karşısına şu şekilde çıkmaktadır: Fatih, Ömer, Abdullah ve Nursema vb. Bir tarafta tamamen dünyevi isimlerle diğer taraf ise uhrevi anlam taşıyan adlarla dizide bulunmaktadır. Bu anlamıyla karşıtlık, kullanılan isimlerde bile kendini göstermektedir.

Kızılık Şerbeti dizisine yönelik yapılan ve dizide bulunan çatışmanın izleyici tarafından nasıl okunduğuna yönelik yapılan alımlama analizinde 10 katılımcıyla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu anlamda katılımcılar öncelikle demografik özellikleriyle ele alınmıştır. Bu çalışmada, araştırılan temel sorunlardan biri, diziyi izleyicilerin nasıl alımladığına yönelik olup izleyiciler tarafından nasıl algılandığıdır. Katılımcılarla yapılan görüşmede, kimi zaman dizide ortaya konan çatışma

2 Dizinin 9’uncu bölümünde yeni yılın kutlanmasıyla ilgili verilen sahnede Kıvılcım, yılbaşı ağacını süslediği (muhafazakârların bunu benimsememesi üzerine yapılan tartışmada) esnada biz ve onlar söylemi üzerinden bir çatışma oluşturmaktadır. Yılbaşı ağacının süslenmesi üzerine yapılan tartışmaya Kıvılcımın cevabı şu şekildedir:

-Kıvılcım: “Burası benim evim. Ben nasıl onların evine gidip onlara uyuyorsam onlar da benim evime geldiğinde bana uyacaklar bu kadar. Neyi tartışıyoruz!“. Öyle ki sonraki sahnelerde de yılbaşı ağacı üzerinden iki aile karşı karşıya gelmektedir.

Yine dizinin 3’üncü bölümünde Nursema’nın başörtüsü nedeniyle Alev ile tartıştığını annesine anlatması sonrası Nursema annesine, “Yarın bunlar Fatih’i de yanlarına alırlar.” demesi ve Doğa karakterinin düğün için gelinliğini denediğinde, Nur Sema’nın, Doğa’nın gelinlik tercihine yönelik olarak “Geceliğe benzemiş.” demesi dizide verilen tartışmalardan birkaçını oluşturmaktadır. Yine 55’inci bölümde Kıvılcım’ın küçük kızı Çimen’in başını kapatması sonrası annesinin kendisine hakaret etmesi gibi durumların yaşanması var olan örneklerden birkaçını oluşturmaktadır. Dizi boyunca bu ve benzeri tartışmalar ve çatışmaların yaşandığı ifade edilebilir. Bu çatışmalarla ilgili yapılan değerlendirmeler için bkz: Çetin, Nida Sümeyya. “Dindar Aile ve Modern Aile İlişkisinde Değişim ve Çatışmaları Dizi Filmler Üzerinden Okumak: Kızılık Şerbeti.” Medya ve Din Araştırmaları Dergisi 6.1 (2023): 143-165.

3 Dizinin yasaklanması ile ilgili yapılan bazı değerlendirmelerin bazıları da dizide yaşanan çatışmalara bağlanmaktadır. Bkz: <https://www.cumhuriyet.com.tr/yasam/dizi-pek-cogumuzun-gormezden-geldigi-sorunlari-mercek-altina-aliliyor-kizilik-serbeti-neden-yasaklandi-2068228>

sahnelerinde -ki bunlar başörtüsü, kadınların zorla evlendirilmesi, çalışma hayatında yer alması ve özellikle muhafazakâr kadınların babalarının ya da eşlerinin dediğinin dışına çıkmaması, yemeklere besmeleyle başlanıp başlanmaması gibi bazı durumlar incelenmeye çalışılmıştır. Özellikle kadınlar üzerinden tartışmaların yapıldığı bir dizi olması nedeniyle çalışma kapsamında kadın katılımcılarla görüşmeler sınırlandırılmıştır.

Bu anlamda diziyi izleyen katılımcılar, dizide var olan çatışmaların günlük hayatta da bulunduğunu dile getirenler gibi böyle bir çatışmanın olmadığını iddia edenler de olmuştur. Katılımcılarla yapılan derinlemesine görüşme sonrası bazı okumaların egemen; bazılarının ise karşıt bir okuma gerçekleştirdiği şeklindedir. Bazı sorularda ise müzakereci okumanın da gerçekleştiği hatırlatılmıştır.

Muhafazakâr bireylerin temsilleri özellikle eleştirilmiş ve Abdullah Bey'in yaşının ilerlemesine rağmen evliyken başka bir kadını sevmesi katılımcılar tarafından olumsuz karşılanmıştır. Başka bir eleştiri de dizideki Fatih karakterine yönelik olmuştur. Muhafazakâr bir aileden gelmiş olmasına rağmen bulunduğu toplumsal yapıya aykırı davranışlar sergilemesi ve ailesinin de onu desteklemesi katılımcılar tarafından eleştirilmiştir. Ayrıca en hoş gidilmeyen karakterlerin de dizideki muhafazakâr bireyler olduğu belirtilmelidir. Özellikle dizide muhafazakâr bireylerin daha pasif ve olumsuz temsil edildikleri ve bunun karşıtı olarak seküler kesimin daha akılcı ve tutarlı gösterildikleri belirtilmelidir. Bu anlamda muhafazakârların yer aldığı kimi olumsuz sahnelerde görüşme yapılan kişilerin büyük bir kısım egemen kodun oluşturduğu anlamı okumuştur. Yukarıda ayrıntılı bir şekilde değinildiği gibi izleyiciler yapılan analizde iki toplumsal grup arasında bir çatışmanın bulunduğu dair kod açıklaması yapmışlardır.

Buna karşın seküler ailenin dizide yer aldığı bazı olumlu sahnelerde de egemen bir okumanın yapıldığı ve buna karşı muhalif bir okumayı gerçekleştiren katılımcının az olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak makalede alımlama analizi yapılan *Kızılılık Şerbeti* dizisine yönelik katılımcıların üç farklı okumayı gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır. Fakat buna karşın muhafazakâr ailenin olumsuz davranışlarının bulunduğu sahnelerin neredeyse tümünün egemen bir okumayla gerçekleştirildiği de ifade edilmelidir.

Son olarak diziyi ilgili yaşanan çatışmalar sonrasında iki kesimin de aslında birbirini tanıması ve hayat tarzlarına zamanla saygı duyması söz konusudur. Dizin yayımlandığı süre boyunca önce bir olay üzerinden tartışmanın yaşandığı sonrasında iki kesimde birbirlerine saygı gösterdiği değerlendirilmesine yapılabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Akar, F. (2023). Nitel Bir Analiz Yöntemi Olarak Alımlama. İletişimsal Bağlamda Nitel Araştırma: Desenler ve Veri Analizi (s. 211-224). içinde Konya: Palet Yayınları.
- Aksoy, E. (2018). Türk Üniversitelerinde Kültürel Çalışmalar Alanının Kurumsallaşması, . Turkish Studies, 13(15), 431 - 442.
- Alemdar, İ. E. (2010). Öteki kuram: Kitle iletişim kuram ve araştırmalarının tarihsel ve eleştirel bir değerlendirmesi. Ankara: Erk Yayınları.
- Altıntaş, R. (2005). Din ve Sekülerleşme. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Aydınalp, H. (2010). Sosyal çatışma ve din. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 19(2), 187-215.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?.. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 368-388.
- Batur, B. (2015). Sekülerleşme Türkiye’de. Journal of International Social Research, 8(38), 563-572.
- Bayer, A. (2010). Sekülerleşme Din ilişkisi: Kuramsal Bir Yaklaşım. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 16, 149-190.
- Bekiroğlu, H., & Nisan, F. (2016). Aşk-ı Memnu Dizisinin Alımlanması Üzerine Bir Çalışma. Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, 6(2), 46-66.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadenizli, Ş., & Demirel, F. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (13. Baskı b.). Ankara: Pegem.
- Çelik, C. (2006). Kültürel Sembol Sistemi Olarak İsimler: İsim Sosyolojisine Giriş. Çukurova İlahiyat Dergisi, 6(2), 39-61.
- Çetin, N. S. (2023). Dindar aile ve modern aile ilişkisinde değişim ve çatışmaları dizi filmler üzerinden okumak: Kızılık Şerbeti. Medya ve Din Araştırmaları Dergisi, 6(1), 143-165.
- Demir, N. K. (2007). Elazığ’da Kurtlar Vadisi Dizisinin Alımlanması,. Sosyal Bilimler Dergisi, 9(2), 251-266.
- Doğan, M. (2003). Büyük Türkçe Sözlüğü. Ankara : Vadi Yayınları.
- Ersin, N. (2023). Uluslararası televizyon fuarlarının program ve dizi tanıtımlarındaki etkisi. Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 8(2), 114-133.
- Ertit, V. (2013). Sekülerleşme Teorisi. Muhafazakar Düşünce Dergisi, 10(3), 207-229.
- Ertit, V. (2016). Endişeli Muhafazakarlar Çağı Dinden Uzaklaşan Türkiye. Ankara: Orient Yayınları.
- Hall, S. (2005). Kodlama Kodaçılımı. Ş. Yavuz içinde, Medya ve İzleyici Bitmeyen Tartışma (Y. Yavuz, Çev., ss. 85-97). Ankara: Vadi Yayınları.
- Hall, S. (2008). Kültürel Çalışmalar ve Teorik Mirası. S. Çelenk içinde, İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar (S. Çelenk, Çev., ss. 103-135). Ankara: De Ki Basım Yayım.
- Hojer, B. (2005). İzleyicilerin Televizyon programlarını alımlayışı: kuramsal ve metodolojik değerlendirmeler. Ş. Yavuz içinde, Medya ve İzleyici Bitmeyen Tartışma (s. 105-130). Ankara: Vadi Yayınları.

- İbşirlioğlu, Z. (2024, Ağustos Pazartesi). <https://www.cumhuriyet.com.tr/>. <https://www.cumhuriyet.com.tr/yasam/dizi-pek-cogumuzun-gormezden-geldigi-sorunlari-mercek-altina-aliyor-kizilcik-serbeti-neden-yasaklandi-2068228> adresinden alındı
- Joachim, W. (1995). *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İfav Yayınları.
- Kaçar, F. (2023). Dizi ve seriyallerin uluslararası izleyiciler üzerindeki etkisi ölçeği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 28(1), 81-100.
- Kellner, D. (2008). Ayrımın Üstesinden Gelmek: Kültürel Çalışmalar ve Ekonomi Politik. S. Çelenk içinde, *İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar* (H. Ergül, Çev., ss. 147-172). Ankara: De Ki Basım Yayım.
- Kiriş, M. H. (2010). *Türk Parti Sisteminde 1980 Sonrası Kutuplaşma ve Dinamikleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi : Süleyman Demirel Üniversitesi SBE Kamu Yönetim ABD.
- Koçak, M., Küçük , O., & Yıldız , B. (2022). Türk TV dizileri üzerine alımlama analizi: “Medcezir” dizisi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 12(3), 509-520.
- Köktaş, M. (2006). Türkiye’de Din ve Siyaset: Demokratikleşme Sürecinin Bir Problem Alanı. M. Zincirkıran içinde, *Dünden Bugüne Türkiye’nin Toplumsal Yapısı* (s. 259-280). Ankara: Nova Basın Yayın.
- Küçükcan, T. (2005). Modernleşme ve Sekülerleşme Kuramları Bağlamında Din, Toplumsal Değişme ve İslâm Dünyası. *İslam Araştırmaları Dergisi*, 13, 109-128.
- Mardin, Ş., Türköner, M., & Önde, T. (2002). *Türkiye’de toplum ve siyaset*. Ankara: İletişim.
- McQuail, D., & Windahl, s. (1997). *Kitle İletişim Modelleri*. (K. Yumlu, Çev.) Ankara: İmge kitabevi.
- Medin, B. (2016). Kahramanın Ç hali: Temsil ve özdeşlik bağlamında Behzat Ç. üzerine bir alımlama çalışması. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 96-118.
- Mert, N. (1994). Laiklik tartışmasında kavramsal bir bakış: Cumhuriyet kurulurken laik düşünce (Vol. 36). *Bağlam*. Ankara: Bağlam.
- Mustafa, T. (2003). *Kutsalın Serüveni / Modern ve Postmodern Süreçte Dinin Sosyolojik Açılım İmkânı*. İstanbul: Açılımkitap Yayınları.
- Mutlu, E. (1999). *Televizyon ve Toplum*. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu: Ankara.
- Nisan, F., & Aksoy, İ. U. (2008). *Perfetti Sconosciuti Filminin Alımlama Analizi*. (s. 211-223). 2. Uluslararası Sanat, Estetik Sempozyumu ve Sergisi.
- Nisan, F., & Şentürk Kara, E. (2018). *Göçün Ardından*. Ankara: İksad.
- Oberschall, A. (1978). Theories of social conflict. *Annual review of sociology*, 4(1), 291-315.
- Ruth, W., & Alison Wolf. (2020). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları: Klasik Geleneğin Geliştirilmesi*. Ankara: Doğu-Batı.
- Sarıkaya, M. E. (2020). Sosyal çatışma ve din: Matüridi Düşüncede izdüşümleri üzerine bir inceleme. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(16), 356-369.
- Smith, P. (2005). *Kültürel Kuram*. (S. Güzelsarı, & İ. Gündoğdu, Çev.) İstanbul: Babil Yayınları.
- Smith, P. (2007). (S. Güzelsarı, & İ. Gündoğdu., Çev.) İstanbul: Babil Yayınları.
- Şeker, T. (2009). 5n1k Haber Programının Alımlama Analizi. *Selçuk İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(4), 105-117.

- Tekin, M. (2011). Türkiye Toplumunun Dini Hayatında Postmodern Tezahür. İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi(25), 5-28.
- Tekin, M. (2012). Batı’da Sekülerlik ve Türkiye Müslümanlığının Seküler içerimleri. İnsan ve Toplum, 2(4), 181-203.
- Ülken, F. B. (2023). Modern-geleneksel çatışmasında kadın: Kızılıcak Şerbeti dizisi. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1), 13-22.
- Yaylagül, L. (2014). Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar. Ankara: Dipnot.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Nitel Araştırma Yöntemleri . Ankara: Seçkin.
- Yoo, E., & Buzinde, C. (2012). Gazing upon the kingdom: An audience reception analysis of a televised travelogue. Annals of Tourism Research, 1(39), 221-242.